

RECENZJE I OMÓWIENIA

Wojciech Jarecki*

Uniwersytet Szczeciński

RECENZJA

**Urszula Jeruszka, *Kompetencje. Aspekty teoretyczne i praktyczne,*
Difin, Warszawa 2016**

Cechą charakterystyczną funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw jest to, że – poza silną konkurencją występującą we wszystkich obszarach działalności gospodarczej – muszą uwzględniać dynamiczne zmiany w swoim otoczeniu. Zmiany te dotyczą gospodarki, techniki i technologii, prawa, polityki, zagadnień społeczno-kulturowych i przyczyniają się do konieczności uwzględniania w funkcjonowaniu organizacji różnorodnych działań przystosowawczych. Te dwa elementy funkcjonowania przedsiębiorstw, konkurencja i zmiany otoczenia, wymagają od zarządzających i pracowników dużej wiedzy, predyspozycji osobowościowych, umiejętności, sił witalnych itp., czyli odpowiednich kwalifikacji, kompetencji i kapitału ludzkiego. I tym właśnie zagadnieniom poświęcona jest recenzowana książka.

Poza wymienionymi wyżej, duże znaczenie poruszanych w książce zagadnień wynika też z tego, że kompetencje pełnią kluczową rolę w pracy zarobkowej. Mają one wpływ z jednej strony na koszty funkcjonowania organizacji, ale i danej osoby, a z drugiej – na efekty pracy w postaci ilości i jakości wytwarzanych dóbr i usług, innowacyjności i kreatywności, dla dochodów, zysków i płac.

Istotnym problemem, również szeroko poruszonym przez Autorkę, jest kwestia rozwoju kompetencji w okresie studiów wyższych. Jest to okres zdobywania wiedzy, rozwoju cech osobowości, nabywania umiejętności społecznych, pierwszych

* Adres e-mail: wojciech.jarecki@wneiz.pl

doświadczeń zawodowych, a wszystkie te elementy są składowymi zarówno kompetencji, jak i kapitału ludzkiego.

Przedstawiana praca jest ważną, w zasadzie nową na rynku wydawniczym pozycją, analizującą i opisującą bardzo złożone, interdyscyplinarne pojęcie kompetencji, odnoszące się do zarządzania, ekonomii, szczególnie rynku pracy, ale też do pedagogiki pracy, socjologii, psychologii, kultury. Problematyka kompetencji zyskuje też coraz większe zainteresowanie nie tylko ze strony badaczy, ale i praktyki gospodarczej. Wynika to zarówno z potrzeby zdobywania wiedzy na ten temat, jak i ze zmian w otoczeniu organizacji oraz samego rozumienia pojęć: kwalifikacje, kompetencje, kapitał ludzki.

Książka ma charakter podręcznika, z którego mogą korzystać studenci kierunków ekonomicznych i społecznych, ale też innych, gdyż zawarta w niej wiedza może zostać wykorzystana do uświadomienia i budowy własnych kompetencji już w okresie studiów, do tworzenia własnej kariery zawodowej, a po podjęciu pracy zarobkowej – do dalszego samorozwoju, do zarządzania innymi, do prowadzenia własnej działalności itd. Należy jednak podkreślić, że pozycja ta ma również wymiar praktyczny i może być wykorzystana przez przedsiębiorców, osoby kierujące organizacjami i zespołami pracowników, jako poradnik do rozwoju kompetencji, do analizy własnych efektów pracy, do tworzenia modeli kompetencyjnych.

Istotną zaletą książki jest uporządkowanie stanu wiedzy z zakresu kompetencji, kwalifikacji i kapitału ludzkiego. Wykorzystano w niej polski i zagraniczny dorobek naukowy w tym obszarze badawczym. Tekst jest mocno osadzony w obszernej bibliografii przedmiotu rozważań, a podawane definicje, określenia i przykłady są dobrze udokumentowane w przypisach i odnośnikach do literatury.

Konstrukcja książki, liczącej 232 strony, jest logiczna. Poszczególne jej części i rozdziały są ze sobą powiązane. Układ techniczny, podawanie praktycznych przykładów, wyników badań, są przejrzyste i czytelne, co ułatwia lekturę. Każdy rozdział kończą zagadnienia do przemyślenia i dyskusji. Stawiane pytania mogą być inspiracją do pogłębionych rozważań. Przydałaby się jednak jeszcze zalecana literatura rozszerzająca omawiane zagadnienia. Treść rozdziałów wskazuje, jak już wspomniano, na wieloaspektowe podejście do podjętej problematyki.

Książka składa się z trzech części, które dodatkowo podzielono na rozdziały. Łącznie jest ich dziewięć.

Część pierwsza książki nosi tytuł „Teoretyczne aspekty kompetencji” i składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym rozdziale przedstawiono konceptualizację pojęcia „kompetencje”. W rozdziale drugim, mającym dużą wartość porządkującą, wnikliwie przeanalizowano pojęcia kwalifikacji, kompetencji i kapitału ludzkiego. W szczególności w odniesieniu do tych dwóch pierwszych pojęć, jest to wzorzec analizy do wykorzystania przez innych autorów. Można stwierdzić, że wreszcie zostały wyraźnie określone definicje kwalifikacji i kompetencji wraz ze wskazaniem różnic między tymi pojęciami.

Odnosnie do pojęcia kapitału ludzkiego, przydałaby się też definicja Międzynarodowej Organizacji Pracy czy OECD, ale te wykorzystane przez Autorkę w zasadzie są zbieżne. Pewne wątpliwości budzi w tym rozdziale dosyć kategoryczne stwierdzenie, że kapitał ludzki „nie jest dany przez genetyczne właściwości danej populacji (...)”. Rzeczywiście nie jest on stały, jednak jest częściowo uwarunkowany genetycznie.

W rozdziale trzecim przedstawiono obszernie, ale przy tym interesująco i logicznie, typologię kompetencji. Część pierwsza kończy się przedstawieniem bardzo ważnego zagadnienia, które dopiero zaczyna się w Polsce doceniać – kapitał społeczny.

Druga część omawianej książki zatytułowana jest „Problematyka kompetencji w perspektywie pedagogicznej”. Wydaje się, że ta pewna rezerwacja modeli i niedopasowań do „perspektywy pedagogicznej” może być trochę dyskusyjna. Część ta składa się z trzech rozdziałów (piąty, szósty i siódmy), każdy bardzo dobrze opracowany merytorycznie. Piąty rozdział poświęcono szczególnym odniesieniom kompetencji do pedagogiki pracy. W szóstym przedstawiono problematykę modeli i metod kształtowania kompetencji, a w siódmym opisano kwestie niedopasowań kompetencyjnych i kwalifikacyjnych. Bez wątpienia, te dwa ostatnie rozdziały mogą być bardzo przydatne również dla praktyków.

W części trzeciej, pt. „Kompetencje jako problem kształcenia na poziomie wyższym w świetle wyników badań empirycznych” znajdują się dwa rozdziały odnoszące się w większym stopniu do badań empirycznych. Badania te dotyczą studiów pierwszego, drugiego i – szczególnie – trzeciego stopnia. W pierwszym z nich (rozdział 8) zostały opisane problemy wyposażenia studentów w kompetencje przydatne w pracy zawodowej i wyniki badań różnych autorów, które to badania odnoszą się przede wszystkim do losów zawodowych absolwentów. Interesujące są też za-

warte w nim rozważania nad ideą i rzeczywistością funkcjonowania uniwersytetów (uczelni wyższych). Z kolei w rozdziale dziewiątym przedstawiono wyniki badań własnych nad kompetencjami absolwentów studiów wyższych, szczególnie trzeciego stopnia, przedstawiające wiele interesujących i ważnych wyników, które mogą być przyczynkiem do głębszej refleksji nad rozwojem kompetencji, ale i do dalszych badań w tym zakresie. Niemniej interesujące są wyniki badań Autorki dotyczące pierwszego i drugiego poziomu studiów, chociażby w aspekcie podejmowania pracy w okresie studiowania. W „Zakończeniu” zawarto całościowe podsumowanie opisanych zagadnień.

Reasumując należy stwierdzić, że w przedstawianej książce *Kompetencje. Aspekty teoretyczne i praktyczne* prowadzone rozważania akademickie wyróżniają się niezwykłą rzetelnością metodyczną i dociekliwością merytoryczną. Autorka wykorzystwała bogatą literaturę specjalistyczną z zakresu podejmowanych obszarów badawczych, ale też literaturę o bardziej ogólnym charakterze, a w części empirycznej (trzecia część) przedstawiła interesujące badania. Po prezentowaną książkę powinny sięgnąć nie tylko osoby zajmujące się badaniami problematyki kompetencji czy studenci chcący zdobyć wiedzę odnoszącą się do kwalifikacji, kompetencji i kapitału ludzkiego, ale też praktycy chcący rozwijać własne kompetencje oraz swoich pracowników czy studenci i inne osoby chcące tworzyć własną ścieżkę kariery oraz planujące swoją przyszłość zawodową. Można stwierdzić, że recenzowana praca stanowi ważne osiągnięcie dydaktyczno-naukowe w zakresie problematyki odnoszącej się do kompetencji.